

4. Buurtsportcoach voor kwetsbare burgers

“Kwaliteit voor kwantiteit”

Anneke Von Heijden-Brinkman

Fontys Sporthogeschool, Lectoraat Move to Be

4.1 Samenvatting

In deze deelrapportage worden resultaten weergegeven die afkomstig zijn uit interviews die met 28 buurtsportcoaches zijn gehouden die zich richten op kwetsbare burgers. Dit zijn burgers met een laag inkomen, lage SES, mensen met een migratieachtergrond en/of met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag (zoals benoemd in de inleiding, hoofdstuk 1) zijn vragen gesteld over de organisatie van het werk, de aanpak die buurtsportcoaches voor deze doelgroep hanteren, de activiteiten die zij aanbieden en de resultaten daarvan, en de samenwerking die ze aangaan. Daarnaast wordt ingegaan op belemmerende en bevorderende factoren in de werkzaamheden, de resultaten van de inzet en de manier van monitoren en evalueren.

Resultaten

Nagenoeg alle buurtsportcoaches die zich richten op kwetsbare burgers werken in een team. Het overgrote deel ervaart veel vrijheid in de werkzaamheden en weet wat hij/zij voor taken heeft. Veel doelen zijn geformuleerd op effectniveau waarbij sport als middel wordt ingezet. Deze buurtsportcoaches gaan actief op zoek naar de doelgroep. Hun aanpak baseren ze veelal op eigen ervaring en kennis van anderen. Deze buurtsportcoach werkt veel samen met andere organisaties. De waardering die de buurtsportcoach krijgt, alsook steun en draagvlak voor de functie, vrijheid in werkzaamheden en zichtbaarheid in de wijk zijn factoren die bevorderend werken op de werkzaamheden van de buurtsportcoaches. Belemmerende factoren zijn met name gelegen in cultuurverschillen en in traagheid van processen. De buurtsportcoach zelf dient over een heel scala aan kennis, vaardigheden en kwaliteiten te bezitten.

De buurtsportcoaches geven zowel resultaten weer op prestatie- als op effectniveau, zoals het verbeteren van de leefstijl, vergroten van zelfredzaamheid of beter welbevinden van de deelnemers. Daarnaast hebben zij expliciet oog voor individuele successen die worden geboekt. Maatwerk is essentieel voor deze doelgroep. Een groot deel van de mensen die worden bereikt behoort tot de inactieven. De manier van registratie en monitoring varieert enorm, sommigen registreren wekelijks, anderen doen dit veel minder frequent. Aangegeven wordt dat tijd en middelen om te monitoren soms ontbreken of dat de proceskant moeilijk te meten is.

Conclusie en aanbevelingen

Verreweg de meeste doelen zijn geformuleerd op effectniveau of op prestatieniveau. Uit de interviews blijkt dat deze effecten vaak een individueel traject betreffen, waarbij sport als middel wordt ingezet. Het proces daartoe lijkt echter wel sterk resultaatgericht, namelijk het bereiken van juist die burgers die de inzet het hardst nodig hebben. Kwaliteit gaat hierbij boven kwantiteit.

Werkzame principes voor de aanpak van de buurtsportcoach die zich richt op kwetsbare burgers lijken: actief op zoek gaan naar de kwetsbare burgers, maatwerk leveren en vraaggericht werken, een vertrouwensband opbouwen, inzet van rolmodellen en tot slot laagdrempelige activiteiten. Dat de kwetsbare burgers soms lastig vindbaar zijn en cultuurverschillen die worden ervaren belemmeren soms de werkzaamheden.

Voor dit type buurtsportcoach wordt specifiek aanbevolen om ondersteuning te bieden bij monitoring en evaluatie, scholing te verzorgen in complexiteit van de doelgroep en scholing te verzorgen in verschillende typen organisaties waarmee de buurtsportcoaches samenwerken.

4.2 Inleiding

Onderliggend deelrapport heeft betrekking op de interviews die zich richten op ‘kwetsbare burgers’. Dit is geen bestaande doelgroep of bestaand profiel zoals omschreven op de website van Sport in de buurt³ en gebaseerd zijn op het rapport van de werkgroep Flankerend Beleid Buurtsportcoaches (2012). Deze ‘doelgroep’ is na afloop van alle interviews samengesteld door samenvoeging van alle buurtsportcoaches die zich richten op mensen met laag inkomen, lage SES en op mensen met een migratieachtergrond. Hierin zijn ook combinaties mogelijk. Daarnaast is een aantal buurtsportcoaches toegevoegd die als doelgroep kwetsbare mannen of vrouwen hadden of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zoals ex-gedetineerden en mensen die klaar zijn met een behandeltraject bij de GGZ). In totaal zijn 28 interviews gehouden waarbij deze doelgroep, die in dit rapport de overkoepelende term kwetsbare burgers heeft gekregen, leidend was.

Alhoewel het hier niet gaat om een bestaand profiel, is er met het profiel van de buurtsportcoach welzijn³ wel veel overlap. Dit type buurtsportcoach werkt op het snijvlak van sport en welzijn en zorgt ervoor dat kwetsbare doelgroepen in aanraking komen met sport- en beweegactiviteiten. Ook het doorverwijzen van kwetsbare doelgroepen behoort tot hun takenpakket. Inherent aan dit profiel is het samenwerken met diverse andere organisaties.

De interviews zijn geanalyseerd met behulp van het coderingsprogramma ATLAS.ti. Vervolgens zijn de quotes per code vergeleken om overeenkomsten en verschillen te kunnen duiden.

Leeswijzer

In paragraaf 4.3 worden de geïnterviewde buurtsportcoaches beschreven, bestaande uit onder andere een aantal achtergrondgegevens en cijfers over werkgeverschap. Deze gegevens zijn voorafgaand aan de interviews door de respondenten zelf aangeleverd. De overige paragrafen zijn gebaseerd op de inhoud van de interviews. Paragraaf 4.4 bespreekt de organisatie en doelen van het werk. Paragraaf 4.5 zoomt in op de aanpak die buurtsportcoaches voor deze doelgroep hanteren, de activiteiten die zij aanbieden en de samenwerking die ze daarbij aangaan. Paragraaf 4.6 gaat in op belemmerende en bevorderende factoren in de werkzaamheden van de buurtsportcoach. Paragraaf 4.7 beschrijft de resultaten van de inzet en paragraaf 4.8 gaat in op de manier van monitoren en evalueren. Het rapport sluit af met paragraaf 4.9 waarin de conclusie en de aanbevelingen staan beschreven.

³ www.sportindebuurt.nl

4.3 Het profiel van de buurtsportcoach

De interviews zijn afgenomen bij 28 buurtsportcoaches die zich richten op de doelgroep kwetsbare burgers zoals in de inleiding is toegelicht. In dit hoofdstuk wordt een aantal kenmerken beschreven en informatie gegeven over een aantal andere zaken als werkgeverschap van de buurtsportcoaches die aan dit onderzoek hebben meegedaan.

Achtergrondkenmerken

Dertien buurtsportcoaches zijn vrouw, de overige vijftien zijn man. De gemiddelde leeftijd is 36 jaar. De jongste respondent is 23 jaar, de oudste is 66 jaar. Negen buurtsportcoaches zijn jonger dan 30 jaar, elf buurtsportcoaches zijn tussen de 30 en 40 jaar en acht buurtsportcoaches zijn ouder dan 40 jaar. De meerderheid van de buurtsportcoaches die zich bezighouden met de doelgroep kwetsbare burgers heeft een opleiding op hbo-niveau of hoger (n=23). Twee derde van de buurtsportcoaches heeft als vooropleiding een sportopleiding. Op drie na hebben zij allemaal een hbo-opleiding afgerond.

De buurtsportcoaches zonder sportopleiding hebben een vooropleiding op het gebied van welzijn & gezondheid of cultuur & maatschappij. Eén heeft een vooropleiding in de psychologie. Twee buurtsportcoaches hebben de vooropleiding niet ingevuld.

Functie(omvang) en werkgeverschap

Tien buurtsportcoaches waren voor 2012 al werkzaam als combinatiefunctionaris. Zeventien buurtsportcoaches zijn sinds 2012 werkzaam als buurtsportcoach of combinatiefunctionaris. Naar eigen zeggen zijn zestien van de respondenten buurtsportcoach en zijn zes van de respondenten combinatiefunctionaris.

Een derde van de buurtsportcoaches heeft een provinciaal sportservicebureau als werkgever (n=10). Daarvan zijn er vijf werkzaam in de provincie Groningen, twee in Limburg en de overige drie werken in de provincie Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland. Een kwart heeft een welzijns- of gezondheidsorganisatie als werkgever (n=7). In mindere mate zijn een gemeentelijk sportbedrijf en een sportorganisatie of -vereniging genoemd (resp. 4 en 3 keer). Een commercieel bedrijf, een gemeentelijk samenwerkingsverband en VluchtelingenWerk zijn elk werkgever van één respondent. Een respondent wist niet wie zijn werkgever is.

Een groot deel van de buurtsportcoaches (n=17) heeft een vaste aanstelling. Tien buurtsportcoaches hebben een tijdelijke aanstelling. Eén buurtsportcoach heeft een flexibel contract. De helft van de buurtsportcoaches heeft een contract van 20-25 uur. Acht hebben een contract van 36 uur of meer en vier hebben een contract van minder dan 20 uur. Gemiddeld werken de buurtsportcoaches 27 uur per week. De uren die daarvan specifiek voor de kwetsbare burgers beschikbaar zijn, variëren enorm met een minimum van één uur en een maximum van 38 uur per week. Gemiddeld hebben de respondenten 21 uur per week beschikbaar voor deze doelgroep. Met name de respondenten met een klein aantal uur beschikbaar voor kwetsbare burgers, hebben daarnaast nog andere taken. Een respondent kon niet aangeven hoeveel uur zij daadwerkelijk met deze doelgroep bezig was.

Veel buurtsportcoaches zijn met de kwetsbare burgers met name werkzaam in de *settings* buurt, welzijn, onderwijs en sportorganisatie (respectievelijk 18, 16, 12 en 11). Gezien de doelgroep worden ook meer specifiekere *settings* genoemd als Jeugdzorg en VluchtelingenWerk (beide vijf keer genoemd).

Ouderen(zorg) werd twee keer als *setting* genoemd, gezondheidszorg een keer. Ook de *setting* Werk en Inkomen (bijstand) werd eenmaal genoemd.

De meeste van de ondervraagde buurtsportcoaches werken in een zeer stedelijk gebied (n=9). Een kleiner aantal werkt in een sterk stedelijk gebied (n=5) of in een matig stedelijk gebied (n=6)

4.4 Organisatie en doelen van het werk

Deze paragraaf gaat nader in op hoe de werkzaamheden van de buurtsportcoaches zijn georganiseerd. Er wordt ingegaan op de organisatie van het werk met daarin specifieke aandacht voor de aansturing en helderheid van taken. Daarnaast wordt beschreven welke doelen de buurtsportcoaches nastreven en op welk niveau deze doelen liggen.

Organisatie van het werk

Nagenoeg alle buurtsportcoaches werken samen in een team van een of meerdere buurtsportcoaches of combinatiefunctionarissen. Deze samenwerking wordt door ruim de helft van de buurtsportcoaches intensief genoemd. In verschillende gemeenten zijn de buurtsportcoaches nog verder opgedeeld in specifiekere teams zoals een team bewegingsonderwijs, een team verenigingswerk en een team buurtsport. De buurtsportcoaches zijn ook vaak opgenomen in ‘grotere’ teams waarin ook mensen van andere organisaties zitten en waarbinnen ieders expertise optimaal kan worden ingezet. Zo werkt bijvoorbeeld buurtsportcoach 4R3 binnen het sociaal domein in sociale wijkteams. Hierin is veelvuldig contact met de jeugdwerkers uit bepaalde wijken. Deze hebben echter niet altijd affiniteit met sport. De buurtsportcoach levert dan specifieke sportkennis, gebruikmakend van de kennis van de jeugdwerker over de wijk en de jeugd daarbinnen. Dit werkt volgens de buurtsportcoaches prima.

De interne samenwerking verloopt voor de meerderheid soepel. De buurtsportcoaches weten elkaar goed te vinden en maken graag gebruik van elkaars kennis en expertise. Een enkeling heeft een appgroep waarmee ze onderling contact kunnen houden.

Aansturing

Bijna de helft van de buurtsportcoaches bepaalt gezamenlijk in het team wie welke klussen op zich neemt.

“Wij schakelen heel snel, dus ik krijg een opdracht en dat probeer ik gewoon binnen een week te regelen.” (4R6, man, 54 jaar)

Een min of meer gelijk deel geeft aan (ook) zelf taken te kunnen bepalen en/of dat taken door de teamleider worden bepaald. Bij een derde heeft (ook) een opdrachtgever of samenwerkende organisatie hierin een stem. Hierbij wordt de gemeente meermaals genoemd als degene die de hoofdlijnen uitzet. Een buurtsportcoach geeft aan dat de buurtsportcoaches alleen gekoppeld zijn aan het sociale domein en daar ook wat aansturing van krijgen. Mogelijk mede vanwege de specifieke doelgroep, kunnen taken ook van andere organisaties komen. Zodoende worden ook Werk en Inkomen en GGZ genoemd. Buurtsportcoaches zitten soms tussen verschillende organisaties in, zoals 4R27 die op de loonlijst staat bij VluchtelingenWerk en daarover zegt:

“Ik ben een beetje van VluchtelingenWerk, een beetje van de gemeente en een beetje van de woningbouw.” (4R27, vrouw, 30 jaar)

Een ander voorbeeld komt van een gemeente waarin wordt samengewerkt met Werk en Inkomen. Daar komen de opdrachten voor de buurtsportcoach via die organisatie binnen. Deze organisatie fungeert als schakel waarbij het niet de bedoeling is dat de buurtsportcoach zelf zaken initieert. Andere gemeenten maken in de uitvoering van de taken gebruik van zogenoemde ‘strategische partners’ die ook activiteiten voor het buurtsportwerk uitvoeren.

De aansturing door een teamleider komt vaak voor, maar de frequentie daarvan is wisselend. Bij bijna een derde van de buurtsportcoaches is deze aansturing maandelijks. Bij eveneens een derde wekelijks. Deze bijeenkomsten zijn in sommige gemeenten in de vorm van bijvoorbeeld een resultatensessie. Buurtsportcoaches geven wel aan dat ze tussendoor altijd kunnen binnenstappen, mochten ze ergens tegenaan lopen. Toch zijn hierin ook andere geluiden te horen zoals:

“De teamleider heeft geen idee wat mijn doelen en plannen zijn.” (4R19, vrouw, 27 jaar)
“We doen eigenlijk toch wel een beetje ons eigen ding.” (4R21, vrouw, 25 jaar)

De functie van teamleider kan verschillende vormen aannemen. Naast teamleider worden verschillende functies genoemd zoals een coördinator sportstimulering, een projectmanager of een relatiemanager.

Helderheid taken

Voor drie kwart van de buurtsportcoaches is het helder welke taken er gedaan moeten worden. De meerderheid ervaart veel vrijheid om te bepalen wat te doen.

“Je hebt dusdanig vrijheid dat je in principe je eigen plan mag schrijven, maar komt er iets van bovenaf van bijvoorbeeld bestaande evenementen dan moet dat in het plan worden gezet.” (4R9, vrouw, 30 jaar)

Een enkele buurtsportcoach heeft (nog) geen taakomschrijving. Voor sommige buurtsportcoaches is de invulling van de werkzaamheden de laatste jaren veranderd door de omschakeling van combinatiefunctionaris naar buurtsportcoach. Weer anderen zitten nog in die omschakeling en zijn daarin nog zoekende welke taken van de combinatiefunctionaris kunnen worden voortgezet. Maar ook andere geluiden worden gehoord, zoals R7 die aangeeft dat er duidelijke kaders zijn met betrekking tot de inzet. Zo geldt in haar gemeente dat de combinatiefunctionaris de sportvereniging 40 procent van de tijd moet inzetten ter promotie van de sport (bijvoorbeeld clinics), 40 procent mag de vereniging zelf bepalen en 20 procent is voor speciale doelgroepen. Ook andere buurtsportcoaches geven aan dat er kaders zijn waarbinnen ze moeten werken, maar dat ze binnen de kaders alle vrijheid krijgen.

Doel(en) van de werkzaamheden

Bepalen van doelen

Twee derde van de buurtsportcoaches krijgt doelen die door de gemeente zijn opgesteld. Ruim een derde stelt ook zelf doelen. Deze vallen vaak wel binnen de gemeentelijke kaders en komen in samenspraak met de gemeente tot stand.

“Wij hebben ook een adviserende rol richting de gemeente en op basis daarvan worden de afspraken gemaakt. Dus er worden wel gewoon haalbare doelen gemaakt. Je hebt zo’n mooie SMART-doelstelling. Op die manier proberen we elkaar haalbare doelstellingen op te leggen en daar gaan we dan voor met elkaar.” (4R1, man, 44 jaar)

Eveneens een derde krijgt doelen gesteld door de teamleider of coördinator en/of bepaalt de doelen in overleg met een opdrachtgever of samenwerkingspartner, zoals bijvoorbeeld een welzijnsorganisatie, een stuurgroep of een wat breder samenwerkingsverband. Een kwart bepaalt (ook) binnen het team doelen. Ook hierbij zijn gemeentelijke kaders wel leidend.

“Op basis van signalen uit de wijk bespreek je in het team welke activiteiten het meest urgent zijn. De beoogde effecten in deze achterstandswijk met lage sportdeelname en veel allochtonen zijn leidend.” (4R29, vrouw, 33 jaar)

Het formuleren van gezamenlijke doelen gaat niet altijd zonder slag of stoot. Soms is het wat lastiger daar een gezamenlijke weg in te vinden. Ook wordt niet altijd gewaardeerd dat doelen ‘van bovenaf worden opgelegd’.

Het concretiseren van de overkoepelende doelen gebeurt in veel gevallen in samenspraak met de doelgroep. Het prestatieplan van de gemeente is daarin leidend, maar samen met de doelgroep wordt de concrete invulling bepaald.

“Binnen de groep kan de buurtsportcoach die de uitvoering doet, wel gewoon doelgerichte afspraken maken met de groep. Bijvoorbeeld: we gaan werken aan het BMI-percentages en dat we met z’n allen 5 procent naar beneden proberen te gaan.” (4R1, man, 44 jaar)

Of er is zelfs nog meer sprake van maatwerk:

“Ik ben vooral een aanjager, wat eigenlijk inhoudt dat ik kijk waar er vanuit de gemeenschap een vraag ligt.” (4R16, man, 30 jaar)

Een buurtsportcoach geeft aan zich te moeten houden aan landelijke doelen van inburgering. Maar daaronder liggen ook weer verschillende subdoelen.

“Dat is puur het inburgeringsexamen wat ze moeten doen, maar het is natuurlijk nog belangrijker dat ze goed in de buurt kunnen wonen, dat de kinderen naar sportclubs kunnen, dat ze de supermarkt weten te vinden, dat ze de koffie-uurtjes ergens in het buurthuis weten te vinden... Dat is gewoon het belangrijkste ervan.” (4R27, vrouw, 30 jaar)

Niveau van de doelen

Twee derde van de buurtsportcoaches heeft een of meer doelen op effectniveau. Genoemd hierbij zijn onder andere kinderen structureel laten sporten bij een sportvereniging, verlagen van de BMI, percentage schooluitval verlagen en het verbeteren van het welbevinden. De helft van de buurtsportcoach heeft één of meer doelen op prestatieniveau. Hierbij wordt soms op specifieke deelnemers ingezet. Slechts een enkeling (n=4) heeft ook doelen op activiteitsniveau genoemd (zie kader 4.1).

Over het algemeen lijken deze buurtsportcoaches niet zozeer in te zetten op massa (veel deelnemers of activiteiten) maar meer op het proces dat gericht is op het bereiken van juist die mensen die de inzet het hardst nodig hebben. En om vervolgens, al dan niet in samenspraak, te komen tot een bepaalde aanpak waarmee drempels kunnen worden weggenomen.

“Kwaliteit voor kwantiteit, ik denk dat dat heel belangrijk is.” (4R30, man, 31 jaar)

Een buurtsportcoach waar nog geen sprake is van doelen op effectniveau geeft aan dat dat wel aan het veranderen is.

“Er is geen sprake van doelen op effectniveau, dat is wel jammer, maar dat gaat wel meer gebeuren. Je houdt wel oog voor de effecten op basis van je voelsprietten. Bijvoorbeeld: is overlast verminderd? Dat hoor je, dat voel je, maar je legt het niet vast in de eindrapportage. Vanaf 2016 wel. Er is sinds 2015 wel veel meer aandacht voor het inspelen op beoogde effecten. De eerste stap is dat we al veel meer nadenken over de belangrijkste thema's in de wijk en wat wij daaraan kunnen bijdragen.” (4R29, vrouw, 33 jaar)

Kader 4.1 Voorbeelden van doelen die door buurtsportcoaches zijn genoemd (n=28)

Doelen op activiteitsniveau:

- 4x per week naschoolse activiteit aanbieden
- Activiteiten organiseren op en rondom scholen
- X-aantal activiteiten organiseren

Doelen op prestatieniveau:

- 50 mensen uit lage SES bereiken en laten participeren aan een activiteit
- Meer dan 150 mannen actief laten deelnemen
- Een groep van 250 mannen hebben
- 40% meiden betrekken bij activiteiten
- 60 mensen helpen die een afstand hebben tot bewegen
- In 4 wijken 10 gezinnen bereiken
- Genoeg deelnemers om groep draaiende te houden
- Enkele mensen/vrouwen/mannen in beweging krijgen
- Elk traject 25 deelnemers
- Kinderen doorverwijzen naar een sportvereniging
- Mensen leiden naar (vrijwilligers)werk, scholing en/of zelfstandigheidsbasis

Doelen op effectniveau:

- BMI percentage met 5 procent naar beneden brengen
- Stijging van percentage dat aan NNGB voldoet is gestegen van 60 naar 70-75 procent
- Sport en bewegen is onderdeel van dagelijks leven
- Meer kinderen structureel laten sporten bij een sportvereniging
- Vroegtijdig schooluitval terugdringen
- Sportprojecten worden overgenomen door de buurt
- Mensen laten participeren in de maatschappij
- Mensen leven gezonder en bewegen meer
- Bewustzijn creëren
- Conditie vergroten bij deelnemers
- Verbeteren van welbevinden
- Wijk leefbaarder maken
- Statushouders zo goed mogelijk laten integreren en het inburgeringsexamen laten

Sport als middel

Specifieker naar de doelen kijkend, valt op dat veel doelen genoemd worden waarbij sport als middel dient. Zo wordt sport genoemd als middel om mensen weer te laten participeren in de maatschappij, om overlast in de buurt te verminderen, om ongezondheid tegen te gaan, om voortijdig schooluitval te voorkomen, om meer zelfvertrouwen te krijgen, om meer sociale contacten op te doen en mensen bij elkaar te krijgen, en als middel waar jongerenwerkers bij aan kunnen sluiten.

Een mooi voorbeeld geeft 4R20:

“Er zijn ontzettend veel vrouwen met veel klachten, met suikerziekte, hart- en vaatziekte, overgewicht en dat kun je natuurlijk niet in korte tijd allemaal verbeteren. Maar ik weet van heel veel vrouwen dat ze zich al stukken beter voelen en dat ze minder vaak naar de huisarts hoeven gaan. Een vrouw vertelde me een keer, nadat ze een paar keer bij onze lessen was geweest, ze zegt nou ik heb die psycholoog helemaal niet meer nodig.” (4R20, vrouw, 60 jaar)

Sport kan voor deze doelgroep ook prima dienen om de zinnen even te verzetten.

“Over het algemeen zijn ze gewoon heel blij met het sportuurtje. Ze kunnen even hun achtergrond of wat ze meegemaakt hebben, opzij zetten en de dag wat beter doorkomen, dat merk je echt.” (4R11, vrouw, 28 jaar)

Sport als middel dient ook een maatschappelijk doel. Zo zijn er voorbeelden dat jongeren via het sportaanbod worden doorgeleid naar (vrijwilligers)werk en scholing. Ook wordt sport ingezet om ex-gedetineerden en uitkeringsgerechtigden weer in de maatschappij te laten integreren.

Ook sport als middel werd genoemd, om de zelfredzaamheid te vergroten, ook binnen de wijk. Deze buurtsportcoaches hebben als doel zichzelf overbodig te maken.

“Creëren van sportaanbod, zonder aanwezig te zijn.” (4R24, vrouw, 24 jaar)

“[...] Dat je op gegeven moment de wijk teruggeeft aan de doelgroep en de bewoners.” (4R22, man, 33 jaar)

Daarnaast worden beweegactiviteiten ingezet om te werken aan het fysiek en mentaal sterker maken van de deelnemers. Daarbij wordt volgens de buurtsportcoach die met uitkeringsgerechtigden werkt, ook het zelfregulerend vermogen ontwikkeld. Bij de doelgroep migranten kan sport een middel zijn om de Nederlandse taal eerder machtig te worden.

“Ik vind vooral belangrijk voor migranten dat er gehamerd wordt op het Nederlands spreken.” (4R26, man, 23 jaar)

“Het is goed dat er dingen georganiseerd worden en dat ze ook elkaar en nog meer Nederlanders kunnen ontmoeten. Dat is ook een stukje taal leren natuurlijk, dus ook weer een stukje van die inburgering.” (4R27, vrouw, 30 jaar)

Afsluitend

Nagenoeg alle buurtsportcoaches werken in een team. Voor het overgrote deel is helder welke taken moeten worden gedaan waarbij de meerderheid veel vrijheid ervaart om te bepalen wat te doen. Twee derde krijgt doelen opgesteld door de gemeente. Veel doelen zijn geformuleerd op effectniveau of op prestatieniveau, waarbij sport als middel wordt ingezet.

4.5 Aanpak en activiteiten van de buurtsportcoach

Dit hoofdstuk gaat nader in op de aanpak die buurtsportcoaches hanteren om met de doelgroep in aanraking te komen, de activiteiten die ze voor hen ontplooiën en op welke manier de aanpak al dan niet is onderbouwd. Tot slot wordt ingezoomd op de samenwerking die met andere partijen wordt aangegaan.

Benaderwijze van de doelgroep

Niet alle buurtsportcoaches doen de werving van hun doelgroep zelf. Een aantal van hen krijgt cliënten doorgestuurd via andere personen of organisaties, zoals de GGZ of Werk en Inkomen. De meeste buurtsportcoaches doen de werving echter wel zelf. Zij hanteren daarbij verschillende aanpakken. Het zelf op de doelgroep afstappen wordt hierbij veelvuldig genoemd. Verschillende buurtsportcoaches gaan hiervoor in de wijk langs de deur.

“Langs de deuren, echt heel laagdrempelig. Met mensen in gesprek gaan. Terugkomen, uitnodigen, plannen presenteren en de doelgroep ook mee laten denken.” (4R10, man, 42 jaar)

“Om met name te proeven en te horen wat speelt er nou en waar hebben jullie behoefte aan.” (4R16, man, 30 jaar)

Een ander mooi voorbeeld is de zogeheten pannenkoekmethodiek:

“[...] Waarbij je langs de deuren gaat om van verschillende buurtbewoners iets van een ingrediënt te vragen. Met die ingrediënten samen, of materialen, maak je dan uiteindelijk de pannenkoeken of in ons geval de smoothies. Die buurtbewoners raken dan nieuwsgierig en komen een kijkje nemen en dan laten we hen ook proeven of bieden we koffie of thee aan en zo betrek je dan buurtbewoners bij je activiteiten.” (4R4, man, 31 jaar)

Anderen bereiken de doelgroep via scholen of andere organisaties. Deze constructie kan zinvol zijn wanneer van een taalbarrière sprake is.

“Dat gaat heel erg via de interne begeleider van de school. Dat is een superfijne samenwerking. Ik kan wel tegen zo’n jongen zeggen: dinsdag kan jij om 7 uur komen voetballen, maar hij begrijpt het niet. Hij weet de weg niet en die gaat nooit komen. Dus wat wij doen is samenzitten met de intern begeleider en dan spreken we af wie contact gaat zoeken met de ouders. Die ouders hebben vaak ook allemaal een soort van tolk of gezinsbegeleider, waarmee je zulke dingen heel makkelijk af kan spreken. Dat werkt als een trein.” (4R24, vrouw, 24 jaar)

Anderen buurtsportcoaches geven een presentatie op scholen en delen flyers uit. Mond-tot-mondreclame wordt veelvuldig genoemd als manier om met de doelgroep in contact te komen.

Verder gebruiken de buurtsportcoaches de ‘gebruikelijke’ kanalen om in contact te komen met hun doelgroep namelijk Facebook, Twitter, Instagram en gemeentelijke krantjes, nieuwsbrieven en flyers. Een enkele buurtsportcoach houdt contact via WhatsApp.

Als er dan met de doelgroep contact is, dan geeft het merendeel van de buurtsportcoaches aan dat het vervolgens van belang is met de doelgroep in gesprek te gaan om te achterhalen wat hun behoefte is en hen bij het aanbod te betrekken. Dit kan bijvoorbeeld via een intakegesprek. Laagdrempeligheid is van wezenlijk belang evenals een *bottom-up* aanpak.

“Vaak komen we met de groep bij elkaar en overleggen we welke kant we op willen gaan. Wij proberen de groep mee te laten denken en daardoor betrokkenheid te creëren. Meehelpen in het organiseren. Wij zijn heel veel bezig met partners. Wij proberen echt een stuk maatwerk te leveren.” (4R10, man, 42 jaar)

Volgens sommigen is behoeftegericht werken de sleutel tot succes. Daarnaast is het van belang een vertrouwensband met de doelgroep op te bouwen. Hierdoor kan meer worden bereikt.

Belangrijkste taak

Ruim een derde van de buurtsportcoaches ziet zichzelf als verbinder. Hieraan gekoppeld verwijst de buurtsportcoach indien nodig ook door.

“Ik ben in mijn rol meer de verbinder. [...] Dus ook de kinderen doorverwijzen, zodat ze in aanraking komen met sportverenigingen en daar structureel gaan sporten. In contact brengen met Jeugdsportfonds.” (4R14, vrouw, 32 jaar)

Een kwart kan echter geen keuze maken en heeft meerdere taken.

“Van alles een beetje. In het plan stond dat ik een makelaarsfunctie zou vervullen tussen vraag en aanbod. Daar komt enerzijds zelf uitvoeren en anderzijds dingen organiseren en vervolgens zorgen dat die bij partners in de uitvoering komen te liggen.” (4R5, man, 28 jaar)

Eveneens een kwart noemt zichzelf een uitvoerder. Hierin heeft (al) wel een verandering plaatsgevonden.

“Er is een verandering geweest, ooit waren we combinatiefunctionaris, zo begon ik ook zelf. Toen werden we buurtsportcoach en toen moesten we ook eigenlijk vooral van de uitvoering af.” (4R30, man, 31 jaar)

En op dit gebied liggen er ook nog wensen, zoals buurtsportcoach 4R3 verwoordt:

“We zouden heel graag [...] ook lagen aanbrengen in onze sportactiviteiten. Zodat we bijvoorbeeld een goede student (vierdejaars niveau 4 mbo) in de wijk uitvoerend neer kunnen zetten en dat wij dan de coördinerende rol kunnen oppakken.” (4R3, man, 27 jaar)

Type activiteiten voor deze doelgroep

Eerder werd geconstateerd dat het bij deze doelgroep niet zozeer gaat om het aantal activiteiten of deelnemers, maar meer om het proces. Daarbij speelt de behoefte van de doelgroep een grote rol. Dit zien we ook terug in het type activiteiten dat wordt georganiseerd.

Veel buurtsportcoaches verzorgen clinics en kennismakingsprogramma's. Specifieke activiteiten die zijn genoemd zijn onder andere: hardlopen, wandelen, dansen, zwemmen voor vrouwen, fietsen, algemene sportlessen, straatvoetbal, zogeheten 'buurtbattles' en een wekelijkse sportinstuif (bezocht door minimaal 150 kinderen per week) en een Urban Sport tour. Daarnaast vinden ook eenmalige activiteiten plaats zoals de sportdagen en Koningsspelen en incidentele activiteiten op aanvraag, zoals een keertje kickboksen met vrouwen met een migratieachtergrond.

Soms worden activiteiten georganiseerd met als achterliggend doel dat het stokje na afloop aan de doelgroep wordt overgedragen. Een van de succesverhalen komt van 4R2:

"De x-speeltuin, dat was een braakliggend terrein, waar vroeger wel veel gebruik van werd gemaakt. Door de samenwerking te zoeken met een aantal buurtbewoners, hebben zij een club vrijwilligers gecreëerd. Wij doen het trucje eigenlijk voor, hoe wij een activiteit opzetten en hoe wij buurtbewoners betrekken. Deze bewoners houden, naast de dagen dat wij daar zijn, nog drie dagen in de week het park open voor kinderen en voor mensen uit de buurt. Daaruit voortvloeiend kwamen allerlei leuke evenementen, zoals de Voice of een Halloweenactiviteit, wat best groots was uitgezet, waar 700 mensen op af kwamen." (4R2, man, 56 jaar)

Maar hier zijn meer voorbeelden van zoals loopgroepjes die worden opgericht en zelfstandig verdergaan nadat ze een aantal trainingen van de buurtsportcoach hebben gehad. En jongeren die worden opgeleid zodat ze zelf evenementen kunnen organiseren.

Belangrijk is dat de activiteiten laagdrempelig zijn. Dat wil niet altijd zeggen dat ze gratis zijn.

"De migranten die kunnen zich daarvoor inschrijven. Ze betalen wel een klein bedrag voor de lessen, het zijn vijf lessen. [...] daar moet wel een bedrag aan gekoppeld worden want als het gratis is, dan weten we zeker dat ze niet elke week zullen komen." (4R21, vrouw, 25 jaar)

Laagdrempelig kan zitten in de kosten, de activiteiten zelf en het feit dat activiteiten dichtbij worden georganiseerd en dat helder is op welke locatie ze plaatsvinden. 4R20 zegt hierover:

"Bijvoorbeeld wanneer iemand zich hier opgeeft voor fietsles, en die komt dan hier maar de fietsles is op een andere locatie.....Dat je dan daar wel je energie in stopt om te zorgen dat iemand op die plek terechtkomt. En dat je er niet vanuit gaat dat je zegt nou kijk dit is het adres en zie maar dat je het vindt bijvoorbeeld." (4R20, vrouw, 60 jaar)

Een aantal buurtsportcoaches maakt gebruik van bestaande interventies. Zo werden genoemd: Beweegkriebels, Athletic Movement, Sociaal Vitaal en Liever Bewegen dan Moe. Een buurtsportcoach had naast de Beweegkriebels nog een eigen variant gemaakt: de Zwemkriebels. Ook worden eigen methodieken ontwikkeld zoals Booster. Ook de eerder genoemde Pannenkoekmethodiek wordt ingezet om buurtbewoners bij de activiteiten te betrekken.

Maatwerk

Ook uit de beschrijving van de activiteiten blijkt dat maatwerk voor deze doelgroep de sleutel is tot succes. Omdat het reguliere aanbod vanwege de drempels en behoeften dikwijls minder geschikt is voor deze doelgroep, wordt nieuw aanbod gezocht of gecreëerd.

“We hebben gemerkt dat er weinig passend sportaanbod is en het regulier sportaanbod dat er is sluit nauwelijks aan op de doelgroep. We zijn nu al wat bezig hoor daarmee, ik ben zelf sportaanbod gaan creëren.” (4R2, man, 56 jaar)

Ook kan een meer algemene activiteit als opstapje worden gebruikt om na het eerste contactmoment in samenspraak tot meer maatwerk te komen.

“Wanneer in het hardlooptroepje [...] een man is die, als hij genoeg conditie heeft, wil boksen. Dan gaan we regelen dat hij kan boksen.” (4R6, man, 54 jaar)

Ook een buurtsportcoach, die werkt met (ex)gedetineerden en mensen die uitbehandeld zijn bij de GGZ (PMT), kijkt expliciet naar de persoonlijke behoefte van de cliënt en gaat daarmee een individueel traject in.

“Een individueel traject is wanneer iemand met de vraag komt: ik wil heel graag badmintonnen, maar ik vind zelf die stap nu te groot. Dan begeleid ik iemand naar een sportvereniging en gaan we stapsgewijs dat opbouwen en dan ga ik individueel op zoek van wat heb jij nodig van mij en wat heb je nodig van een coach/trainer om te kijken van nou hoe kunnen we dit traject ook duurzaam maken.” (4R19, vrouw, 27 jaar)

Doorstroom naar sportverenigingen

Verduurzaming wordt vaker genoemd. Zo richten de buurtsportcoaches hun werkzaamheden ook op het faciliteren van een doorstroom naar een vereniging. Dit gaat niet altijd makkelijk:

“Kinderen uit Oost hebben gewoon geen mogelijkheden om lid te zijn van een vereniging en dus om een sport te beoefenen. Omdat ik vanuit een potje van de gemeente werk, kan ik hen iets geven buiten de verenigingen om. Natuurlijk is het wel de bedoeling om ze uiteindelijk door te laten stromen naar verenigingen, daar maak ik mij ook wel hard voor, maar dat is gewoon heel lastig.” (4R12, man, 42 jaar)

Een voorbeeld van hoe op de doorstroom wordt ingespeeld, is de schoolsportvereniging. Dit lijkt succesvol. De schoolsportvereniging slaat een brug tussen de school en de sportvereniging waarbij de activiteiten direct na schooltijd plaatsvinden. Hiermee wordt de vereniging de wijk in gehaald: naar het kind toe. Daar worden volgens de buurtsportcoaches in sommige wijken mooie resultaten mee behaald. Ook kan heel praktisch naar bijvoorbeeld sportkleding worden gekeken. Hebben kinderen die en zo niet, zijn er mogelijkheden waarop ze daar wel aan kunnen komen.

Als kinderen daadwerkelijk zijn doorgestroomd naar een sportvereniging, zit de taak van de buurtsportcoach er nog niet op.

“We begeleiden de kinderen eerst in de lessen, maar als ze zijn doorgestroomd naar verenigingen, dan komen we ook langs. We kijken hoe gaat het op de vereniging en om daar ook met de ouders in contact te blijven zodat ze wel tevreden blijven.” (4R26, man, 23 jaar)

Onderbouwing van aanpak

Ruim de helft van de buurtsportcoaches baseert zijn aanpak op eigen ervaring of kennis of de ervaring of kennis van anderen. Een kwart neemt adviezen mee die ze van derden hebben gekregen. Voor deze kennis en ervaring van derden gaat de buurtsportcoach actief op zoek.

“Ik merk in het begin dat ik het wel lastig had met het lage niveau van de deelnemers. Dan ga ik op zoek naar mensen die hier wel iets van weten.” (4R11, vrouw, 28 jaar)

Eveneens een kwart maakt gebruik van bestaande interventies. Een buurtsportcoach geeft aan dat het gebruik van een erkende interventies weliswaar belangrijk is, maar dat deze interventies wel aan de wijk moet worden aangepast.

Twee derde van de buurtsportcoaches vindt een goede onderbouwing van de aanpak belangrijk. Een kwart heeft deze vraag niet beantwoord. Maar er zijn ook twijfels over het wel of niet onderbouwen van de aanpak:

“Fifty/fifty, denk ik, ik denk wel dat je een plan moet hebben, maar ik vind ook wel dat je daar vanaf moet kunnen wijken. Als je inderdaad bepaalde doelen stelt en het is niet haalbaar, dan moet je ook gewoon een andere weg kunnen kiezen.” (4R27, vrouw, 30 jaar)

Een enkele buurtsportcoach geeft expliciet aan voor het bepalen van een juiste aanpak literatuur te raadplegen. Bijna alle buurtsportcoach ervaren voldoende vrijheid om een eigen aanpak of werkwijze te kiezen. Ook ‘voelsprietten’ en ‘gevoel’ worden genoemd als argument om voor een bepaalde aanpak te kiezen.

Wat werkt

Zoals al eerder besproken, is het bij deze doelgroep van belang te horen wat ze zelf graag zouden willen. Hierin zit ook meteen de verwachte effectiviteit. Zoals 4R1 dat verwoordt:

“Ik denk dat die (aanpak) resultaten en effecten oplevert omdat er eerst goed onderzoek wordt gedaan naar wat de doelgroep wil bijvoorbeeld.” (4R1, man, 44 jaar)

Daarnaast worden oud-deelnemers bewust ingezet als trainer of begeleider. De trainers zijn afkomstig uit de doelgroep en fungeren vervolgens als rolmodel. Dit heeft een positief effect op de deelnemers.

Delen van aanpakken

Een derde van de buurtsportcoach geeft aan dat de aanpak en werkwijzen worden gedocumenteerd en tussendoor worden aangepast. Bij bijna een kwart wordt gedocumenteerd, maar staan de werkwijzen wel vast. Eveneens een kwart van de buurtsportcoach legt de aanpak/werkwijze niet vast. Ondanks dat niet iedereen zijn aanpak of werkwijze vastlegt, wordt door bijna iedereen wel aangegeven dat successen en tegenvallers in de aanpak wel met anderen worden gedeeld. Dit kan zowel binnen als buiten het eigen team zijn.

Samenwerking met partners voor deze doelgroep

Om doelen te kunnen bereiken en tot een juiste aanpak te komen, is volgens de buurtsportcoaches samenwerking nodig.

Samenwerking met externen

Er wordt met veel verschillende partijen samengewerkt. Dit zijn organisaties die voor de hand liggen als scholen en wijkorganisaties/raden, omdat dat vindplaatsen zijn voor de doelgroep. Daarnaast worden veel andere organisaties genoemd zoals GGD, GGZ, vrijwilligerscentrale, UWV, (sport)verenigingen, diëtisten, huisartsen, fysiotherapeuten, schuldhulpverleners, voedselbank, BVO, seniorenorganisaties, Jeugdsportfonds, Stichting MEE, Werk- en Inkomen, VluchtelingenWerk, buitenschoolse opvang, CJG, opbouwwerkers, Belastingdienst, hogescholen, Huis voor de sport, politie, woningstichting, sociale dienst en een moskee.

Het proces van samenwerken verloopt verschillend en varieert van “*wel heel veel vergaderen*” tot “*ik zou wel wat meer afstemming willen*” (resp. 4R6, man, 54 jaar en 4R15, man, 45 jaar). Ook valt het soms niet mee tot een goed gezamenlijk doel te komen en de partijen met elkaar te verbinden.

“We hebben op dit moment heel veel eilandjes in de gemeente, tussen alle partijen waar ik ook voor werk. Dat moet samenkomen. De doelgroep moet sneller weten wie de consulent is binnen het sociale team, als er een vrijwilliger aan gekoppeld is moet dat ook. Dus al die partijen moeten gewoon aan elkaar verbonden zijn, ten behoeve van de statushouder. Dat is echt mijn doel.” (4R27, vrouw, 30 jaar)

In paragraaf 4.6 wordt hier nog verder op ingegaan. Ondanks dat het vaak lastig is het overzicht te behouden en de organisaties niet allemaal eenzelfde aanpak of doel hebben, zijn er diverse redenen om samen te werken.

Redenen om samen te werken met andere partijen

Om de doelgroep of doelen te kunnen bereiken, werken alle buurtsportcoaches, op een na, samen met een af meer andere partijen. Hiervoor worden verschillende redenen genoemd. Veelvuldig is genoemd dat de andere partijen meer kennis hebben over de specifieke problematiek van de doelgroep zoals bijvoorbeeld een welzijnsorganisatie, maatschappelijk werk of VluchtelingenWerk. Daarnaast zijn externe partijen nodig, omdat ze vaak een vindplaats zijn voor de doelgroep. “*Samen sta je sterker*” wordt ook veelvuldig genoemd. Daarnaast is samenwerking efficiënter als je eenzelfde doel nastreeft.

“Het is belangrijk om efficiënt bezig te zijn, want als er twee partijen aan hetzelfde bezig zijn en je weet dit niet van elkaar [...], dan werkt dat niet efficiënt. Daarnaast kun je gebruikmaken van de kennis van een andere partij en kun je aangeven waar je mee zit en vragen van hoe de ander dit zou doen. Samen sta je sterk. Samen kan je een betere vuist maken tegen problemen.” (4R4, man, 31 jaar)

Soms is ook sprake van een typische win-winsituatie, zoals in het voorbeeld van de statushouders (4R27). De sportvereniging wil meer leden of mensen die kantinediensten draaien en de statushouder wil integreren en voetballen. Zo heb je elkaar toch nodig.

Een laatste opvallend argument om samen te werken met externe partijen is om niet de indruk te wekken dat de buurtsportcoach commercieel bezig is. Voor deze buurtsportcoach is het een kwestie van moeten.

“We werken altijd samen met andere partners omdat het anders gezien kan worden als commercieel. Wij zijn geen commerciële partij en mogen niet zomaar iets aanbieden. We moeten altijd met partners samenwerken.” (4R17, vrouw, 31 jaar)

Afsluitend

Om de doelgroep te bereiken gaan de buurtsportcoaches actief op zoek. Verschillende typen activiteiten worden aangeboden waarbij vaak sprake is van maatwerk. Buurtsportcoaches baseren hun aanpak vooral op eigen ervaring en kennis en ervaring en kennis van anderen. In de aanpak wordt veel samengewerkt met andere organisaties.

4.6 Bevorderende en belemmerende factoren

Bevorderende factoren

Uit de interviews blijkt dat buurtsportcoaches verschillende bevorderende factoren ervaren. Meest genoemd is de waardering die men krijgt van de doelgroep (en ouders) en het enthousiasme van de deelnemers. Wellicht daarmee samenhangend is de (vertrouwens)band die de buurtsportcoach met de doelgroep opbouwt. Dit is ook verschillende keren genoemd. Ook steun en draagvlak voor de functie zijn bevorderende factoren, alsmede het nastreven van eenzelfde doel.

“Wat bevorderend werkt is vooral het gezamenlijke doel om mensen aan het sporten en bewegen te krijgen. Iedereen heeft hetzelfde doel waardoor we er altijd wel uitkomen.” (4R15, man, 45 jaar)

Ook de vrijheid die de buurtsportcoaches in hun werkzaamheden krijgen wordt als een bevorderende factor gezien. Een aantal buurtsportcoaches heeft van hun hobby hun werk kunnen maken en waarderen de diversiteit in hun werkzaamheden en de fijne collega's.

Een andere bevorderende factor is de zichtbaarheid in de wijk.

“In de wijk zichtbaar zijn. Ik ben het gezicht van sport en bewegen door bij activiteiten te zijn en bij samenwerkingspartners bekend te zijn. Daarom ben ik ook in de wijk gaan zitten met een vaste werkplek bij het wijkgebouw. Dat zijn allemaal succesfactoren.” (4R29, vrouw, 33 jaar)

In mindere mate wordt aangegeven dat het van belang is dat de betrokkenen op één lijn zitten, de buurtsportcoach een sterk netwerk heeft en korte lijntjes heeft in de communicatie. Eveneens een bevorderende factor is dat de doelgroep vanuit verschillende hoeken wordt benaderd. Tevens worden voldoende financiering genoemd en dat resultaten zichtbaar worden gemaakt.

Specifiek gevraagd naar de succesfactoren om de doelgroep te bereiken, werd nog een aantal antwoorden gegeven. Succesfactoren voor dit bereik hebben veelal te maken met een goed netwerk. Zo is bijvoorbeeld een jeugdwerker die ergens gestationeerd is, en die voor de buurtsportcoach draagvlak kan creëren, een succesfactor om met de doelgroep in contact te komen. Ook organisaties waarmee wordt samengewerkt en die de doelgroep goed kennen, dragen bij aan een goed bereik. Een andere succesfactor is dat de buurtsportcoach veel in de wijk aanwezig is waardoor hij de kinderen kent

en zij hem. Hij bevindt zich dus in de ‘vindplaats’. Ook samenwerking met een interne begeleider op school vergroot het bereik van de doelgroep.

Belemmerende factoren

Een kwart van de buurtsportcoaches noemt het cultuurverschil als belemmerende factor. Taalbarrières, laaggeletterdheid, een generatiekloof en culturele verschillen (bijvoorbeeld geen agenda of het zogeheten ‘Arabisch halfuurtje’) kunnen leiden tot belemmeringen.

“Dit is echt een doelgroep die zonder agenda werkt, maar die erachter komt dat ze daar moeten zijn, maar moeten werken of iets anders. Dat is bij deze groep waar we tegenaan lopen.” (4R23, vrouw, 29 jaar)

Daarnaast kan het cultuurverschil zich uiten in de mate waarin sport belangrijk wordt gevonden. 4R18 licht toe:

“Wat men vergeet in Nederland, is dat een verenigingssport iets typisch Nederlands is. En dat is niet iets wat in andere culturen als belangrijk wordt gezien.” (4R18, man, 37 jaar)

Een andere buurtsportcoach ervaart dit cultuurverschil ook in de omgang met andere organisaties.

“Het blijkt moeilijk om te gaan met de allochtone doelgroep. Het lijkt soms wel of ik een andere taal spreek dan de deelnemers, en dat geldt ook voor de allochtone samenwerkingspartners.” (4R29, vrouw, 33 jaar)

Dit cultuurverschil bemoeilijkt ook het bereiken van de doelgroep, zo ervaren buurtsportcoaches. Het bereiken van de doelgroep is verder uitgewerkt in paragraaf 4.7.

Opvallend is ook dat verschillende (n=6) buurtsportcoaches de traagheid van processen als een belemmerende factor noemt. Die vertraging kan zitten in bureaucratische processen bij bijvoorbeeld een gemeente of subsidieaanvraag, maar ook bij samenwerking met partijen waarbij het lang duurt voordat iets geregeld is of een afspraak is gemaakt. Dat kan botsen met de ‘instelling’ en verwachtingen van de buurtsportcoaches. Zoals 4R15 het verwoordt:

“Wij sporters zijn met name doeners. Dus wij willen heel snel actie, actie en dan zien we wel wat er gebeurt. Daar reageren we dan weer op. Improviseren vind ik altijd wel leuk, dus ik hoef het van tevoren niet helemaal dichtgetimmerd te hebben.” (4R15, man, 45 jaar)

Ook te weinig tijd voor de werkzaamheden is een duidelijk belemmerende factor (genoemd door vijf buurtsportcoaches). Daarnaast signaleren buurtsportcoaches dat de activiteiten voor sommige mensen uit de doelgroep te duur zijn. Ook de buurtsportcoaches zelf hebben te weinig geld voor hun activiteiten, vinden drie buurtsportcoaches. Eveneens belemmerend werkt de onzekerheid over de continuïteit van die financiering.

Een aantal belemmerende factoren is gelegen in de samenwerking met andere organisaties. Zo kunnen buurtsportcoaches te maken krijgen met tegenstrijdige belangen of concurrentiebeding of ervaren zij meer in het algemeen moeilijkheden in de samenwerking.

“Soms lukken er bepaalde dingen gewoon niet. We kunnen wel achter een bureau bedenken wat goed is voor de kinderen. Maar als daar helemaal geen belangstelling voor is. Sterker nog: als er geen goede afstemming is van andere partijen. Daardoor heb je soort concurrentie van elkaar. Daar moet je dan ook eerlijk in zijn. Dit hebben we geprobeerd en het is niet gelukt.”
(4R15, man, 45 jaar)

Een buurtsportcoach noemt hier specifiek het feit dat het werken met vrijwilligers niet altijd goed uitpakt.

Ook als ouders niet enthousiast zijn over de activiteiten of als de meerwaarde van de functie niet wordt gezien, kan dit belemmerend werken. Daarnaast zijn de verwachtingen die worden gesteld soms te hoog en kunnen de buurtsportcoaches die niet waarmaken. Een buurtsportcoach noemt expliciet ondergewaardeerd te worden in salariering.

Tot slot wordt nog genoemd dat bevolkingsgroepen tegenover elkaar komen te staan of dat er sprake is van intolerantie en vandalisme. Daarnaast zijn (het gebrek aan) zichtbaarheid, de opgelegde regels, onduidelijke werkzaamheden, het onregelmatige werk of het altijd aan het werk zijn als belemmerende factoren genoemd.

De buurtsportcoach zelf als factor

Ook de eigen kennis, vaardigheden en kwaliteiten kunnen bevorderend of belemmerend werken. De meningen zijn verdeeld over of een buurtsportcoach die werkt met kwetsbare burgers wel of geen specifieke ervaring nodig heeft. Een aantal buurtsportcoaches vindt dat ervaring wel handig is, maar geen must; ervaring kan al doende worden opgedaan. Buurtsportcoaches die met wat ‘moeilijkere’ doelgroepen werken, geven aan dat ervaring wel van belang is.

“Bij een iets specifiekere doelgroep zet ik er wel iemand op met ervaring, want je laat niet iemand zomaar zwemmen.” (4R1, man, 44 jaar)

“Het zijn vaak jonge gasten die op deze baan solliciteren [...]. Die missen toch wel de ervaring om met bepaalde situaties om te gaan.” (4R18, man, 37 jaar)

Een bevoegdheid tot lesgeven wordt door meerdere buurtsportcoaches genoemd als van belang voor deze functie. De toelichting hierop van 4R1 is als volgt:

“Ze moeten in ieder geval een bevoegdheid hebben tot lesgeven, want dat is nog wel eens een dingetje. Niet zozeer bij ons, maar mochten er dingen gebeuren dan moet je je wel kunnen verantwoorden dat het iemand is met een goede achtergrond.” (4R1, man, 44 jaar)

Wat betreft benodigde kennis, verschillen de buurtsportcoaches van mening. Zo vindt de één dat een sportopleiding noodzakelijk is, terwijl een ander niets met sport heeft gedaan. Kennis over de doelgroep wordt door meerdere buurtsportcoaches genoemd.

Ook weten wat in de wijk speelt is voor dit type buurtsportcoach van belang. Wat precies benodigd is, is ook mede afhankelijk van het type buurtsportcoach. Zoals 4R5 het verwoordt:

“Als je een wijkbuurtsportcoach bent, echt wijkgericht, dan vind ik dat je heel veel van sport als middel moet weten. Maar zo gauw je bijvoorbeeld een buurtsportcoach bent van puur en alleen senioren, vind ik dat je extra kennis moet hebben van alleen senioren.”

(4R5, man, 28 jaar)

Mensenkennis is volgens verschillende buurtsportcoaches ook essentieel voor het vervullen van deze functie. Daarnaast wordt nog specifiekere kennis genoemd zoals kennis over sportblessures en kennis over somatische klachten. Daarnaast is gevraagd naar kwaliteiten en/of vaardigheden die de buurtsportcoach zou moeten bezitten. Een opsomming is in navolgend kader te vinden:

Tekstkader 4.2 Kwaliteiten en vaardigheden die buurtsportcoach tot een goede buurtsportcoach maken (in aflopende volgorde)

Zijn:	Goed kunnen:	Hebben:
• Geduldig (4) • Flexibel • Consequent (in regels/kaders) (2) • Aanjager (1) • Creatief • Duizendpoot met voelspriet • Niet bang om fouten te maken • Objectief • Ondernemend • Ondersteunend • Proactief • Realistisch • Stevig in schoenen staand	• Communiceren (8) • Met (verschillende) mensen omgaan • Verbinden van verschillende partijen • Luisteren (3) • Mensen uitdagen • Netwerken • Groep aan je binden (2) • Relaties aangaan met mensen • Veilige <i>setting</i> creëren • Doorverwijzen (1) • Improviseren • Nieuwe ontwikkelingen signaleren • Out-of-the-box denken • Plannen • Samenwerken	• Organisatievermogen (3) • Kennis over de doelgroep en/of wijk • Inlevingsvermogen (2) • Open blik (1) • Sportieve vaardigheden • Verantwoordelijkheidsgevoel • Zelfsturend vermogen

De meerderheid van de buurtsportcoaches geeft aan daadwerkelijk in voldoende mate over deze eigenschappen en kwaliteiten te beschikken. Een derde van de buurtsportcoaches zou zijn/haar eigen kennis nog willen vergroten, bijna een kwart zou nog meer vaardigheden willen ontwikkelen of meer ervaring willen opdoen. Om de eigen kennis te vergroten, geeft het merendeel aan hiervoor collega's te raadplegen. Ruim de helft van de buurtsportcoaches bezoekt hiervoor (ook) kennisdagen of congressen. De helft van de buurtsportcoaches volgt hiervoor een of meerdere cursussen of raadpleegt literatuur.

Daarnaast werden nog praktische verbeterpunten genoemd als: beter planmatig leren werken, leren vloggen, kansen zien op beleidsniveau, meer kennis over senioren vergaren, meer aandacht besteden aan registreren en evalueren van evenementen en activiteiten, communicatief vaardiger worden, cursus ECO-coaching, meer kennis vergaren over langdurige zorg, BHV-cursus, leren inzetten van sociale media ten behoeve van publiciteit, het leren aanschrijven van fondsen/subsidies.

Ook op persoonlijk vlak ziet de buurtsportcoach nog verbeterpunten: openstaan voor kritiek, dingen uit handen kunnen geven, rust en overzicht bewaren en leren geduld te hebben.

Afsluitend

De waardering die men krijgt, alsook steun en draagvlak voor de functie, vrijheid in werkzaamheden en zichtbaarheid in de wijk zijn factoren die bevorderend werken op de werkzaamheden van de buurtsportcoaches. Belemmerende factoren zijn met name gelegen in cultuurverschillen en in traagheid van processen. De buurtsportcoach zelf dient over een breed scala aan kennis, vaardigheden en kwaliteiten te bezitten.

4.7 Resultaten van de aanpak

In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod en wordt specifiek ingegaan op het bereik van de werkzaamheden.

Niveau van de resultaten

De vragen naar daadwerkelijke resultaten zijn niet heel concreet beantwoord ondanks dat bij de beschrijving van de aanpak diverse activiteiten zijn genoemd (zie paragraaf 4.4).

Wat betreft resultaten op prestatieniveau, noemt een aantal buurtsportcoaches het groeiende aantal deelnemers. Hierbij wordt een groei genoemd van 20 naar 100 deelnemers, van 7 naar 150 deelnemers bij een sportmiddag, 500 jongeren op een straatvoetbaldag, 13 procent meer sportdeelname en 35 inactieven die nu wekelijks in beweging zijn gekomen. Een buurtsportcoach meldt dat zij 30 tot 40 jongeren heeft geactiveerd om voor hun eigen wijk actief te zijn. Daarnaast wordt een aantal (soms) nieuwe activiteiten genoemd zoals clinics, hardlooptroepen, fietslessen, sportevenementen, Koningsspelen, een skatetour voor 100 kinderen, vakantieactiviteiten, een natte gymles, Cruiffcourtkampioenschappen en een wekelijks beweegmoment voor tien uitkeringsgerechtigden.

Effectresultaten die zoal worden genoemd zijn:

- Jongeren zijn opgeleid tot sportbegeleider
- Normen en waarden zijn verbeterd
- Deelnemers zitten beter in hun vel
- Kinderen worden lid van een sportvereniging
- Schoolsportverenigingen zijn opgezet
- Samenwerking vindt plaats met diverse organisaties
- Bekendheid van buurtsportcoach is vergroot
- Welbevinden is gestegen
- Motorische groei bij kinderen
- Wijk is teruggegeven aan de bewoners
- Leefstijl is gezonder geworden

Gezien de doelgroep vindt veel maatwerk op individueel niveau plaats. Dit is ook terug te zien in de concrete resultaten die beschreven worden en vaak op individueel niveau zijn.

“Dus als iemand die bijvoorbeeld niet naar school gaat omdat hij angst heeft. Dan ga ik met die angsten aan de slag, waarbij ik sport als middel inzet. Om ervoor te zorgen dat diegene geen angsten heeft waardoor hij uiteindelijk weer naar school gaat. Als diegene dan uiteindelijk weer naar school gaat, zie ik dat als een resultaat.” (4R16, man, 30 jaar)

Buurtsportcoaches benadrukken dat het hier niet gaat om de grote getallen.

“[...] Met kleine stapjes en kleine resultaten moet je blij zijn. Als ik zie dat er iemand vijf jaar thuis zit en een uitkering krijgt en dan wel weer bij een sportclubje aansluit en met die mensen koffie drinkt en zijn wekker ervoor zet.” (4R17, vrouw, 31 jaar)

Of het individuele geval van een vrouw die eerst zelf leert fietsen en vervolgens de lessen assisteert en deze uiteindelijk zelf gaat geven (4R20, vrouw, 60 jaar).

Zoals gezegd zitten veel resultaten aan de proceskant en zijn deze resultaten moeilijker te meten. Deze resultaten kunnen bijvoorbeeld te maken hebben met de groei van zelfvertrouwen.

“Ik heb aanspraak met de doelgroep. Zij zien mij als vertrouwenspersoon. Niet alles is uit te drukken in cijfers. Dit zit meer in de verhaalkant. Ik denk niet in activiteiten, maar ik denk in middelen waarin mensen zich goed voelen. Dat zij lekker hun energie kwijt kunnen en dat zij goed in hun vel zitten. Als middel gebruik je dan een aantal activiteiten om dat te bereiken. Binnen die activiteiten signaleer je ook weer dingen. Wanneer jij iets goed kan, krijg je daar ook weer zelfvertrouwen door, waardoor je uiteindelijk beter in je vel gaat zitten.” (4R10, man, 42 jaar)

Ook worden voorbeelden genoemd van mensen die door de activiteiten weer zelf boodschappen durven te doen of minder vaak naar de psycholoog hoeven. Een andere buurtsportcoach ziet meer resultaten op wijkniveau.

“Ik merk dat het rustiger is geworden in de wijk, kinderen zijn beter opgevoed, ze gaan beter met elkaar om [...]. Met de activiteit wordt bijgedragen aan opvoeding en normen en waarden. Dat is echt onderdeel van de activiteit. Eerst werd er nog weleens een brandblusser van de muur gehaald, dat is nu ondenkbaar. De volgende stap is dat ze minder zwart-witte gedachten hebben bij een andere groep.” (4R29, vrouw, 33 jaar)

Een aantal buurtsportcoaches vindt het een mooi resultaat dat de door hen aangeboden activiteiten uiteindelijk door de doelgroep zelf worden overgenomen en voortgezet.

Bereik

Drie kwart van de buurtsportcoaches geeft aan de doelgroep goed te kunnen bereiken. Gevraagd naar unieke deelnemers (tabel 4.1) liggen die aantallen bij de helft van de buurtsportcoaches (ruim) onder de honderd. Dit is logisch gezien, zoals in voorgaande paragraaf besproken, met name wordt ingezet op kwaliteit en maatwerk plaatsvindt om ook individuele mensen te kunnen helpen. Het betreft een doelgroep met meervoudige achterstanden en relatief veel drempels om te sporten en te bewegen. Zoals gezegd gaat het om kleine stapjes en kleine successen.

Tabel 4.1 Aantal kwetsbare burgers dat door de buurtsportcoach is bereikt in de afgelopen 12 maanden (n=28)

Aantal personen bereikt	Aantal buurtsportcoaches
0 - 100	12
101 - 500	5
501 - 1000	3
Meer dan 1000	2
Niet beantwoord/vraag niet gesteld	6

Inactieven

Bijna een derde van de buurtsportcoach geeft aan specifiek inactieve mensen te bereiken. Een van hen werft de inactieve jongeren (ook) via de actieve jongeren. Ook worden actieve jongeren ingezet om inactieve jongeren tijdens de activiteiten te helpen. Binnen de groep inactieven kan onderscheid worden gemaakt tussen mensen “die alleen maar thuis zitten” (4R6, man, 54 jaar) en “mensen die nu wegens omstandigheden inactief zijn maar wel een sportverleden hebben” (4R2, man, 56 jaar).

Een viertal buurtsportcoaches bereikt toch vooral mensen of kinderen die al actiever zijn. Daarnaast worden ook kinderen met overgewicht, kinderen en ouders uit lage SES-gezinnen genoemd. Twee buurtsportcoaches zeggen de hele wijk of gemeente te bereiken.

Het is voor de buurtsportcoach aardig eenduidig wanneer iemand ‘bereikt’ is. De meesten geven aan dat als iemand aan activiteiten deelneemt deze persoon wat hen betreft bereikt is. 4R29 ziet het nog wat ruimer. “Als ze in beweging komen als deelnemer, vrijwilliger of toeschouwer.” (4R29, vrouw, 33 jaar)

Een aantal buurtsportcoaches vindt dat deelname structureel moet zijn om ook echt te kunnen spreken van bereiken.

Belemmeringen om doelgroep te bereiken

Zoals eerder benoemd (paragraaf 4.6) ervaren buurtsportcoaches soms dat culturele verschillen ertoe leiden dat de doelgroep moeilijker te bereiken is. Ook een gebrek aan tijd en een gebrek aan professionals leidt tot een slechter bereik van de doelgroep.

“Niet alleen de tijd, het heeft ook te maken met het aantal professionals dat je hebt. Ik wil niets ten nadele van de vrijwilligers zeggen, want die doen ontzettend hun best, maar daar kleeft ook af en toe nog wat aan. Het zijn niet voor niets vrijwilligers.” (4R2, man, 56 jaar)

Daarnaast worden nog praktische argumenten genoemd die aan een slecht bereik ten grondslag liggen, zoals te laat beginnen met promoten van de activiteiten of de grootte van de wijk waardoor het lastig is om de juiste mensen te vinden (die bijvoorbeeld de overlast veroorzaken).

Soms is de doelgroep moeilijk te bereiken doordat de buurtsportcoach niet weet waar deze zich bevindt (4R1, man, 44 jaar). Dit is inherent aan de doelgroep.

“Het is een hele lastige doelgroep, omdat deze mensen heel moeilijk te bereiken zijn. Ze zijn wat meer geïsoleerd dan anderen, de ‘normale’ bevolking. Deze persoon zou zelf nooit zomaar op mij of een sportvereniging afstappen.” (4R19, vrouw, 27 jaar)

Ook al werken buurtsportcoaches hiervoor met andere organisaties samen, dan nog is het niet altijd mogelijk de doelgroep te bereiken.

“Ik had er nu trouwens wat last mee met de vluchtelingen, waar kan ik ze nou vinden? En ze reageren niet, ook niet via VluchtelingenWerk bijvoorbeeld ook niet op hun belletjes of mailtjes, omdat die drempel nog heel groot is. Maar goed, zoeken en zoeken, dat doen we dus wel zelf.” (4R30, man, 31 jaar)

Afsluitend

Buurtsportcoaches reproduceren zowel resultaten op prestatie- als effectniveau. Daarnaast heeft men ook oog voor de individuele successen die zijn geboekt. Een groot deel van de mensen die worden bereikt met hun inzet behoren tot de inactieven.

4.8 Monitoring en evaluatie

Wijze van meten, monitoren of evalueren

Achttien van de 28 buurtsportcoaches geven aan evaluatiemomenten te hebben met hun team of leidinggevende. Ruim de helft (n=17) van de buurtsportcoaches registreert hoeveel en welke activiteiten worden uitgevoerd. De helft van de buurtsportcoach (n=15) registreert hoeveel mensen zijn bereikt. Een derde (n=10) evalueert de effecten van de inzet. Dit kan bijvoorbeeld gaan over structurele sportdeelname door de doorstroom van een clinic naar een sportvereniging. Ander voorbeeld is een 0- en 1-meting om vorderingen op bijvoorbeeld conditie of motorische vaardigheden vast te kunnen stellen. Bijna een vijfde (n=5) evalueert de activiteiten met de deelnemers.

Naast deze gebruikelijke zaken worden ook nog andere zaken bijgehouden. Genoemd zijn onder andere welke statushouder aan welke vrijwilliger is gekoppeld, wat met welke cliënt is besproken en wat vervolgens kan worden doorgegeven aan de casemanagers.

Voor de registratie en/of evaluatie worden verschillende mogelijkheden gegeven waarvan gebruik wordt gemaakt. Genoemd zijn presentielijsten, een draaiboek, een wijkplan, een logboek met daarin welke bewoner hoe geholpen is of te helpen is, een werkplan, een uitvoeringsplan, een jaarverslag ed. en een format voor een procesevaluatie. Een buurtsportcoach maakt gebruik van een monitoringssysteem van de GGD.

Het enthousiasme om te registreren varieert enorm. Sommige buurtsportcoaches zijn hierin heel secuur, registreren wekelijks en houden alles bij wat er gebeurt. Anderen doen dit minder frequent.

“Het liefst registreer ik zo min mogelijk, want des te meer tijd heb ik voor die gasten.”
(4R10, man, 42 jaar)

De aantallen zijn niet altijd goed te reproduceren en ook wordt aangegeven dat tijd en middelen om te monitoren soms simpelweg ontbreken.

Vorm en frequentie

Veel evaluaties vinden plaats met het team/de projectgroep. Daarnaast worden ook evaluaties gedaan met (uiteraard) de leidinggevende, een stuurgroep, binnen een provinciaal sportoverleg of met buurtsportcoaches uit omliggende gemeenten.

“We sparren wel heel vaak met andere buurtsportcoachcollega's van andere gemeenten in de buurt. Een keer in de drie maanden zitten we bij elkaar en dan vragen we wat lukte er bij jullie, dan overleggen we samen wat wel en niet goed ging en waarom. Dit brengen we ook naar onze samenwerkingspartners en de stuurgroep, of zij misschien nog tips hebben voor het volgende project.” (4R17, vrouw, 31 jaar)

Een buurtsportcoach plaatst wel een kritische kanttekening bij deze overlegmomenten.

“[...] daar staat bijvoorbeeld dat je per pijler mag aangeven waar je mee bezig bent. Wat gaat goed of wat gaat misschien minder, maar het valt mij wel op dat het overwegend positief is en ik kan mij niet voorstellen dat altijd alles goed gaat. Wellicht mogen we daarin wel wat meer zelfkritisch zijn.” (4R4, man, 31 jaar)

De frequentie van de evaluatiemomenten varieert enorm. Genoemd worden o.a. maandelijks, eens in de vier, vijf weken, eens in de zes, acht weken, per kwartaal, één keer per jaar en af en toe. Daarnaast wordt ook gezegd dat, los van de formele evaluatiemomenten, evalueren eigenlijk een continu proces is. Daarnaast wordt ook ‘ad hoc’ geëvalueerd zoals in het voorbeeld van 4R19:

“Dan merk ik dat de stap voor een avondsport of een zaalvoetbal toch te veel prikkels geeft en dus eigenlijk nog een drempeltje lager zou moeten voor een persoon. Dat soort dingen evalueer ik dan ook met collega's die die persoon meer kennen of wat hun adviezen daarin zijn.” (4R19, vrouw, 27 jaar)

Vervolg op evaluatie/registratie

Ruim een derde van de buurtsportcoaches geeft aan dat de inzichten/resultaten uit de evaluaties en registraties met de gemeente worden gedeeld. Vaak dienen deze gegevens ook als een verantwoording. Daarnaast worden de inzichten ook gedeeld binnen het eigen team, en incidenteel met een clustermanager, een relatiemanager, een stuurgroep of regiegroep. Een buurtsportcoach geeft specifiek ZonMw aan, maar dit betreft een Sportimpulsaanvraag.

Een aantal buurtsportcoaches bespreekt de resultaten van de evaluaties ook met de samenwerkingspartners. Ook worden de resultaten ingezet om de activiteiten te promoten op bijvoorbeeld Facebook. Negen van de 28 buurtsportcoach geeft aan de inzichten te gebruiken om de aanpak van activiteiten aan te passen.

4.9 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt de conclusie besproken en worden aanbevelingen gedaan die gebaseerd zijn op de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen zijn specifiek voor de buurtsportcoach die zich richt op kwetsbare burgers.

Conclusie

Startpunt voor dit deelonderzoek was: *wat ‘doet’ de buurtsportcoach om zijn/haar doelgroep te bereiken (aanpak), waarop baseert hij zijn ‘aanpak’, welk resultaat levert dat volgens hem op en welke factoren hebben invloed op zijn handelen en resultaat?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn een aantal specifieke punten van belang.

Doelen en resultaten op prestatie- en effectniveau

De buurtsportcoaches die met kwetsbare burgers werken, krijgen veel en diverse doelstellingen mee, vaak bepaald door de gemeente. Veel gehoord is dat deze doelen dienen als kader en dat de buurtsportcoach zelf, en al dan niet in samenspraak met de doelgroep, hieraan concrete invulling kan geven. De buurtsportcoaches kunnen weinig doelen op activiteitsniveau reproduceren, maar de meeste doelen zijn geformuleerd op prestatie- of effectniveau. Uit de transcripten blijkt dat deze effecten vaak een individueel traject betreffen waarbij sport als middel wordt ingezet. Het proces daarnaartoe lijkt echter wel sterk resultaatgericht, namelijk het bereiken van juist die burgers die de inzet het hardst nodig hebben. Daarbij is het van belang in te kunnen spelen op de individuele behoeften en dienen drempels van allerlei aard te worden weggenomen (zoals financiële drempels, maatschappelijke uitsluiting, vereenzaming en cultuurverschillen). Dit alles resulteert in maatwerk waarbij kwaliteit boven kwantiteit lijkt te gaan. Dit individuele niveau kan op termijn echter wel leiden tot veranderingen op samenlevingsniveau zoals de voorbeelden waarin buurtsportcoaches de wijk echt hebben zien veranderen. Een deel van de buurtsportcoaches zet ook duidelijk in op het vergroten van de zelfredzaamheid (zowel op individueel als wijkniveau) hetgeen resulteert in ‘zichzelf overbodig maken’.

Het bereik van de activiteiten die worden ontplooid, verschilt enorm. Sommige buurtsportcoaches noemen aantallen boven de 1000, andere komen tot enkele personen. Dit lijkt samen te hangen met dat sommigen kwaliteit hoger waarderen dan kwantiteit. Veel resultaten worden genoemd op groei van aantal deelnemers, alsook van (nieuwe) activiteiten. Daarnaast zijn veel effectresultaten genoemd zoals het leiden naar werk, stijging van welbevinden, betere normen en waarden, doorstroom naar een sportvereniging en motorische groei bij kinderen. Ook resultaten die betrekking hebben op de buurtsportcoach zelf zijn benoemd zoals een betere samenwerking tussen partijen en een betere zichtbaarheid van de buurtsportcoach in de wijk.

Werkzame principes voor deze doelgroep

De aanpak voor deze doelgroep gebeurt grotendeels op basis van ervaring en kennis van de buurtsportcoach zelf of anderen. Hierin is een aantal werkzame principes te onderscheiden:

De buurtsportcoach ‘komt naar je toe’

De beste manier om met deze doelgroep in contact te komen, is erop af te stappen. Gezien de drempels en problemen die deze mensen ervaren, zullen zij niet snel zelf het initiatief nemen om het huis uit te

komen. Vandaar dat de aanpak vaak bestaat uit het daadwerkelijk langs de deur gaan om met de doelgroep in gesprek te komen om ze zo te kunnen uitnodigen voor een activiteit of kennismaking. Noodzakelijk voor het vinden van de doelgroep is de samenwerking met diverse andere organisaties. Soms worden mensen rechtstreeks via deze organisaties naar de buurtsportcoach doorverwezen, in andere gevallen wordt het netwerk ingezet om vindplaatsen van de doelgroep te lokaliseren.

Maatwerk en vraaggericht werken

Maatwerk is voor deze doelgroep de sleutel tot succes. Buurtsportcoaches geven aan dat regulier aanbod vaak niet voor deze kwetsbare burgers geschikt is. In dat geval wordt aanbod gecreëerd of passend aanbod gezocht. Essentieel daarnaast is met de mensen in gesprek te gaan en hun behoeften helder krijgen. Deze buurtsportcoaches werken duidelijk vraaggericht.

Vertrouwensband en inzet rolmodellen

Om daadwerkelijk tot resultaten te komen, geven buurtsportcoaches aan dat het van belang is een vertrouwensband met de doelgroep op te bouwen. Een andere effectieve manier om de doelgroep te activeren en te motiveren blijkt de inzet van personen die afkomstig zijn uit de doelgroep. Deze kunnen dan als rolmodel fungeren. Ook door een goede zichtbaarheid en herkenbaarheid in de wijk kan het makkelijker zijn een band met de doelgroep op te bouwen.

Laagdrempeligheid

Deze doelgroep ervaart meerdere drempels om te gaan sporten en bewegen. Deze drempels kunnen zoals gezegd op verschillende vlakken liggen (zoals financieel, sociaal en cultureel). Vandaar dat laagdrempelig aanbod deelname kan bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld lage kosten van activiteiten, laagdrempelige (eenvoudige) activiteiten, activiteiten die plaatsvinden in de directe omgeving van de doelgroep en activiteiten die op een vaste plaats plaatsvinden. Dit laatste heeft met name met cultuurverschillen te maken.

Volgens de buurtsportcoaches leiden deze principes tot duidelijke resultaten bij de kwetsbare burgers. Daarbij is het mooi dat deze buurtsportcoaches ook daadwerkelijk de inactieven lijken te bereiken.

(Levens)ervaring van de buurtsportcoach

Om deze principes ook daadwerkelijk werkzaam te laten zijn, lijkt de (levens)ervaring van de buurtsportcoach mede bepalend. In het algemeen beschikken de buurtsportcoaches naar eigen zeggen in voldoende mate aan de volgens hen benodigde kwaliteiten, kennis en vaardigheden. Twee derde van de buurtsportcoaches die werken met de doelgroep kwetsbare burgers heeft als vooropleiding een sportopleiding. Dit lijkt wellicht weinig, maar zou te verklaren zijn door de specifieke doelgroep en de raakvlakken daarvan met onder andere welzijn en (jeugd)zorg. Deze gedachte wordt ondersteund doordat de overige buurtsportcoaches een opleiding hebben op het gebied van welzijn & gezondheid, cultuur & maatschappij of psychologie. Gezien de 'zwaarte' van de doelgroep is enige levenservaring wenselijk. Dit is terug te zien in de leeftijden van deze buurtsportcoaches. Ruim een derde is tussen de 30 en 40 jaar, bijna een derde is ouder dan 40 jaar.

Belemmeringen voor de werkzaamheden

Inherent aan het type doelgroep valt een aantal belemmeringen voor de werkzaamheden op. Zo zijn de kwetsbare burgers soms lastig te vinden. Maar de buurtsportcoaches denken goed na over hoe zij te bereiken zijn, gaan daarvoor proactief zelf op pad of schakelen daarvoor andere partijen in.

Cultuurverschillen spelen ook een grote rol in het al dan niet bereiken van deze doelgroep. Genoemd in deze zijn onder andere een taalbarrière, andere omgang met tijd en agenda en een andere visie ten aanzien van sporten en bewegen (en dan met name nut en noodzaak daarvan).

Voor dit type doelgroep wordt veel samengewerkt met andere organisaties. Deze processen en procedures duren soms lang. Dit wordt door de buurtsportcoaches als duidelijk belemmerend ervaren.

Monitoring en evaluatie

Wellicht inherent aan het inzetten van sport als middel is dat de registratie en monitoring nog te wensen overlaat. Buurtsportcoaches geven aan dat juist dit soort effecten lastig meetbaar te maken zijn. Op basis van gevoel en voelsprietten zien zij wel degelijk de uitwerking van hun aanpak. Uit de transcripten komt naar voren dat nut en noodzaak van monitoring steeds meer wordt gezien. Hier ligt echter nog wel een verbeterpunt.

Aanbevelingen

Scholing in complexiteit van de doelgroep

Uit de interviews blijkt dat de doelgroep een grote complexiteit omvat. Deze complexiteit kan niet alleen zitten in cultuurverschillen, maar ook in armoedeproblematiek, werkloosheid en psychische problemen. Voor deze buurtsportcoaches is maatwerk en inlevingsvermogen in kwetsbare burgers een van de werkzame principes om de doelgroep daadwerkelijk te bereiken. Specifieke scholing over de doelgroep en kennis daarvan is dan ook van cruciaal belang.

Scholing in verschillende typen organisaties en hun tijdspad

Buurtsportcoaches die zich richten op kwetsbare burgers bevinden zich op het snijvlak van diverse organisaties, sectoren en systemen. Deze kennen weer hun eigen cultuur en tempo die niet altijd door de buurtsportcoaches worden begrepen. Ook de beleidsprocessen zijn niet voor alle buurtsportcoaches inzichtelijk. Daarnaast vereist het specifieke vaardigheden om met partijen met soms verschillende belangen tot gedeelde doelen of tot een gedeelde aanpak te komen. Vandaar dat scholing in interorganisatiele verhoudingen en bijvoorbeeld samenwerkingsmodellen wenselijk is. Inzicht daarin kan leiden tot minder frustratie over bijvoorbeeld de stroperigheid en duur van processen bij externe partijen waarmee men samenwerkt of van afhankelijk is.

Verbeteren van eigen vaardigheden op maat

Een derde van de geïnterviewde buurtsportcoaches dat zich richt op kwetsbare burgers geeft aan de eigen kennis te willen vergroten, bijna een kwart zou nog meer vaardigheden willen ontwikkelen of meer ervaring willen opdoen. Mogelijk mede omdat de buurtsportcoaches onzekerheid met betrekking tot financiële voortzetting van de Brede impuls combinatiefuncties ervaren, kan aandacht voor schrijven van subsidieaanvragen en fondsenwerving e.d. en ondersteuning wenselijk zijn, zoals ook benoemd is door buurtsportcoaches. Daarnaast worden onder andere genoemd: het leren omgaan met media en communicatiemiddelen en meer specifiek: leren vloggen.